

Označení CHZO Český modrý mák nemůže používat každý český producent

22. 07. 2021

Tisková zpráva 22. 7. 2021 - Po více jak 5 letech od podání žádosti se Česká republika může pyšnit modro-žlutým Chráněným zeměpisným označením „Český modrý mák“. V průběhu tohoto dlouhého období bylo nutné Evropské komisi opakovaně prokazovat, že se skutečně nejedná o farmaceutickou surovinu, ale o v Česku běžně konzumovanou potravinu. Producent, který by chtěl získat toto prestižní označení pro svůj výrobek, musí splňovat přísná kritéria.

Je důležité od sebe rozlišit dva typy komodit, které mají stejné jméno. Mák, který se pěstuje zejména v západní Evropě, je mák technický. Cíleně se využívá pro farmaceutické účely a semeno se nesmí použít jako potravina. Naproti tomu Český modrý mák, specifikovaný českou cechovní normou, je zcela jiných kvalit. Název Český modrý mák tak nyní nebude možné v rámci EU použít, pokud skutečně nebude původem z ČR. Evropská unie tak uznala jeho skutečnou kvalitu a prokazatelný zeměpisný původ.

Logo CHZO je přístupné ve všech jazycích Evropské unie, např. v angličtině zní jako „Protected Geographical Indication (PGI)“, v němčině „Geschützte geografische Angabe (g.g.A)“ a např. v maďarštině „Oltalom alatt álló földrajzi jelzés (OFI)“.

Co je Chráněné zeměpisné označení?

Chráněné zeměpisné označení (CHZO) je název, který identifikuje produkt pocházející z určitého místa, regionu nebo země a jehož danou jakost lze přičíst především tomuto zeměpisnému původu.

„Český modrý mák se letos konečně dočkal chráněného zeměpisného označení, jímž Evropská unie uznala jeho kvalitu a význam jeho původu. Označení se vztahuje na modrosemenný mák splňující normy na potravinářské využití vypěstovaný v celé České republice. Nejde tedy o lokální označení, ale o celorepublikové. Je tak z pohledu zahraničních obchodních partnerů postaven na stejnou úroveň jako třeba italské sýry nebo francouzská vína. Věřím, že toto označení, stejně jako Česká cechovní norma přispějí k minimalizaci případného pančování a falšování, s čímž se občas setkáváme. Zároveň se tím zvýší atraktivita a kvalita modrosemenného máku v očích koncového spotřebitele,“ říká prezident Agrární komory ČR Ing. Jan Doležal.

Zájemci o CHZO se mohou začít hlásit

Chráněné zeměpisné označení „Český modrý mák“ je určeno pro semena modrosemenného máku setého (*Papaver somniferum* L.), které splňuje požadavky na potravinářské využití. Ve stručnosti lze uvést, že jde o limit celkového obsahu alkaloidů (morfin, kodein a thebain do 25 mg/kg makového semene), senzorické vlastnosti, konzistenci a konkrétní výživové hodnoty. Kontrolním orgánem je Státní zemědělská a potravinářská inspekce ČR. Přihlásit se k Chráněnému zeměpisnému označení může kdokoli. Členové spolku Český modrý mák z.s. jeho prostřednictvím po vyplnění ankety na odkazu <http://bluepoppy.eu> a odeslání 200 g vzorku máku na Českou zemědělskou univerzitu v Praze. „Spolek za své členy uhradí cca ¾ nákladů, poskytuje součinnost pro získání označení a své know how,“ upřesňuje Stanislava Koprdová, ředitelka spolku Český modrý mák a doplňuje, že pro splnění podmínek panují opravdu přísná kritéria a ne všichni čeští producenti, kteří vypěstují modrosemenný mák v České republice mohou automaticky používat CHZO. Spolek si od toho slibuje určitou kontrolu nad kvalitou máku. Obvyklá lhůta pro získání CHZO je v řádech měsíců.

Kontroverznost máku rovná se neznalost

Přestože může být mák pro někoho kontroverzní potravinou, nelze popřít jeho výjimečné nutriční

složení. Nejvýznamnější je mimořádný obsah vápníku (1500–1840 mg v 100 g), což je 600x více než pšeničná mouka, 12x více než mléko a 16–20x více než jádra vlašských ořechů. Makové semeno vyniká také vysokým obsahem draslíku, kterého je 2,5x více než v banánu. Hořčíku má 2x více než vlašské ořechy a zinku je v máku více než v „zinkových“ semínkách tykve olejné. Výjimečné je i složení tuků, kdy cca 72 % připadá na esenciální mastné kyseliny. Ty jsou z výživového hlediska velmi příznivé. *„Poslední srovnávací testy máků v médiích však nevyznívají pro tuto komoditu pozitivně. Zde je velmi důležité upozornit, že není mák, jako mák. Žádný z testovaných a tedy i v některých případech nevyhovujících výrobků, nebyl označen Českou cechovní normou, tedy s jasným původem a kvalitou, což vrhlo špatné světlo na všechny mák na domácím trhu. Spotřebitel je tak zbytečně maten, že mák nesplňuje očekávané kvalitativní parametry. Opak je pravdou. Mák s označením Česká cechovní norma nebo nově CHZO či mák zakoupený přímo od producentů z Makové mapy, dosahuje špičkové kvality,*“ upozorňuje Stanislava Koprlová, ředitelka spolku Český modrý mák.

Logo České cechovní normy garantuje nižší obsah morfinových alkaloidů (pod 20 mg/kg) a splňuje přísnější limit, než je v českých právních předpisech či ve specifikaci CHZO (25 mg/kg).

Česká cechovní norma je přísnější než CHZO

Jistotu kvality našeho máku kromě CHZO definuje i Česká cechovní norma. Ta je ohledně obsahu alkaloidů i přísnější než právní předpis České republiky či evropská známka CHZO. Cechovní norma má jistě větší smysl pro tuzemský trh. Kromě modrosemenného máku máme Českou cechovní normu definovanou i pro mletý modrosemenný mák a připravuje se i Česká cechovní norma pro bělosemenný mák.

O mák je zájem i ve světě

Český modrý mák, který se u nás pěstuje především, nachází uplatnění na náročných trzích v rámci Evropské Unie i na dalších trzích. Lze konstatovat, že český mák jako komodita patří vzhledem ke svým kvalitativním ukazatelům k úspěšným položkám českého agrárního obchodu. *„Až 85 % naší sklizně míří do ciziny, jeho hodnota je vyšší než miliarda korun. Nejvíce ho z loňské sklizně putovalo do Ruska, Rakouska, Polska, Slovenska a Německa. Nezanedbatelné množství v řádu stovek až tisíc tun vyvážíme na Ukrajinu, do Rumunska, Maďarska, Běloruska a také do Holandska, odkud se vyváží ještě třeba do USA a Kanady. Mák je zkrátka naše modré zlato. Udělení evropské ochranné známky nejvíce pomůže nám všem – spotřebitelům. Ale také České republice na světovém trhu s mákem, protože tato známka s sebou nese jasně definovanou kvalitu kontrolovanou státním orgánem,*“ dodává Vlastimil Mikšík z České zemědělské univerzity v Praze.

Do České republiky se mák rovněž dováží. V minulosti bývalo hlavním dodavatelem makového semene do ČR Španělsko a dále Austrálie, Francie a další, avšak tyto dovozy technických máků se téměř podařilo zastavit. V poslední době k nám dodávají mák především Slovensko a Maďarsko. V probíhajícím sklizňovém roce bylo až do května dovezeno pouze 1720 tun máku, z toho ze Slovenska a Maďarska to bylo přes 82 %.

Rekordní sklizeň za 10 let a stabilizace ceny

V roce 2020 bylo v České republice oseto mákem 40255 hektarů a podle odhadu Českého statistického úřadu dosáhla sklizeň úrovně 28702 tun. Jde tedy o nejvyšší sklizeň za posledních deset let. Osevní plochy máku v roce 2021 dosahují podle údajů ČSÚ zveřejněných dne 7. července celkem 43867 hektarů, tj. o 9 % více než vloni. Z toho bylo pravděpodobně kolem 1400 ha oseto bělosemenným mákem.

Vegetace je přibližně o 2 – 3 týdny opožděná, dá se tedy očekávat i pozdější sklizeň. Počasí během jara se podstatně lišilo od předchozích suchých let. Deště přinesly mnohem více vláhy, což by máku mělo prospět, pokud nedorazí k polehnutí porostu vlivem přivalových dešťů. Záleží ovšem na situaci v

jednotlivých krajích ČR a na dalším vývoji klimatu.

I přes loňskou vysokou úrodu zemědělci neměli problém svůj mák prodat. Počátkem sklizňového roku 2020/21 způsobila vysoká poptávka po čerstvém zboží z nové sklizně udržení vývozních cen na poměrně vysoké úrovni. Nákupní ceny na českém trhu krátkodobě poklesly, avšak poptávka se opět zvýšila a vývozní ceny se tudíž udržely na úrovni mezi 46 Kč a 50 Kč za kilogram. V poslední době lze pozorovat jednak nedostatek zboží z předchozí sklizně a jednak opětovné zpevnění cen.

Kontakt pro média: Radka Nohejlová, a PRiori, +420 607 757 189, radka.nohejlova@apriori.cz